

**Порушення недоторканності
приватного життя:
кримінологічна
характеристика та
запобігання**

Монографію присвячено поглибленому кримінологічному аналізу й розробці ефективних заходів запобігання порушенню недоторканності приватного життя в Україні. На основі офіційних статистичних даних, судової практики й результатів емпіричних досліджень надано характеристику рівня, структури, «географії», динаміки, «ціни», латентності тощо. Окреслено основні ознаки особи злочинця та проведено категоризацію останніх. Проаналізовано детермінанти, що пов'язані з цифровізацією суспільних відносин, недостатнім захистом інформації, роботою правоохоронних органів, а також соціально-економічні, соціально-політичні (правові), соціально-культурні й віктимологічні чинники порушення недоторканності приватного життя. Розглянуто міжнародний і закордонний досвід запобігання останньому на предмет можливості його застосування у національній превентивній практиці. Висвітлено головні аспекти спеціально-кримінологічного запобігання і віктимологічної профілактики порушень приватності в Україні.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів юридичних закладів вищої освіти й факультетів, працівників судових і правоохоронних органів, адвокатури, народних депутатів та їх помічників, працівників апарату Верховної Ради України, а також усіх, хто цікавиться захистом власної приватності.

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ
ЗЛОЧИННОСТІ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

Є. В. ПОЛЯХ

**ПОРУШЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ
ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ:
КРИМІНОЛОГІЧНА
ХАРАКТЕРИСТИКА
ТА ЗАПОБІГАННЯ**

Монографія

За науковою редакцією
О. В. Новікова

Харків
«Право»
2025

Науковий редактор:

О. В. Новіков – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України

Рецензенти:

Ю. В. Орлов – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права і кримінології факультету №1 Харківського національного університету внутрішніх справ;

О. Е. Радутний – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Рекомендовано до друку вченою радою

*Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України
(постанова №8/5 від 25 грудня 2024 р.)*

Полях Є. В.

П55 **Порушення недоторканності приватного життя: кримінологічна характеристика та запобігання : монографія / Є. В. Полях ; за наук. ред. О. В. Новікова ; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса Нац. акад. прав. наук України. – Харків : Право, 2025. – 344 с. : кольор.іл.**

ISBN 978-617-8612-11-5

Монографію присвячено поглибленому кримінологічному аналізу й розробці ефективних заходів запобігання порушенню недоторканності приватного життя в Україні. На основі офіційних статистичних даних, судової практики й результатів емпіричних досліджень надано характеристику рівня, структури, «географії», динаміки, «ціни», латентності тощо. Окреслено основні ознаки особи злочинця та проведено категоризацію останніх. Проаналізовано детермінанти, що пов'язані з цифровізацією суспільних відносин, недостатнім захистом інформації, роботою правоохоронних органів, а також соціально-економічні, соціально-політичні (правові), соціально-культурні й віктимологічні чинники порушення недоторканності приватного життя. Розглянуто міжнародний і закордонний досвід запобігання останньому на предмет можливості його застосування у національній превентивній практиці. Висвітлено головні аспекти спеціально-кримінологічного запобігання і віктимологічної профілактики порушень приватності в Україні.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів юридичних закладів вищої освіти й факультетів, працівників судових і правоохоронних органів, адвокатури, народних депутатів та їх помічників, працівників апарату Верховної Ради України, а також усіх, хто цікавиться захистом власної приватності.

УДК342.72:343.412:343.44:343.45:343.9(477)

ЗМІСТ

Перелік умовних скорочень	5
Передмова	8
Вступ	11

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОРУШЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ

1.1. Конституційне право особи на недоторканність приватного життя як фундаментальне особисте право людини	18
1.2. Правова охорона права на недоторканність приватного життя в Україні	39
1.3. Стан наукового розроблення проблеми порушення недоторканності приватного життя	65
1.4. Методологічні засади й методика дослідження порушення недоторканності приватного життя	81
<i>Висновки до розділу 1</i>	<i>100</i>

РОЗДІЛ 2

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОРУШЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ

2.1. Сучасний стан і тенденції розвитку порушення недоторканності приватного життя	104
2.2. Основні кримінологічні риси та класифікація осіб, які вчиняють порушення недоторканності приватного життя	134
2.3. Негативні соціальні наслідки порушення недоторканності приватного життя	145
2.4. Латентність порушення недоторканності приватного життя	158
2.5. Кримінологічна детермінація порушення недоторканності приватного життя	170
<i>Висновки до розділу 2</i>	<i>201</i>

РОЗДІЛ 3

ЗАПОБІГАННЯ ПОРУШЕННЮ НЕДОТОРКАНОСТІ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ

3.1. Міжнародний та закордонний досвід запобігання порушенню недоторканності приватного життя: можливості його застосування у національній превентивній практиці.	205
--	-----

3.2. Стратегічні напрями розвитку державної політики у сфері запобігання порушенню недоторканності приватного життя	227
3.3. Віктимологічне запобігання порушенню недоторканності приватного життя	257
<i>Висновки до розділу 3.....</i>	<i>277</i>
Висновки.....	281
Список використаних джерел	287
Додатки	319
Додаток А.....	319
Додаток Б	324
Додаток В	328
Додаток Г	335

Список умовних скорочень

GDPR	– Загальний регламент про захист даних (у межах законодавства ЄС)
АРК	– Автономна Республіка Крим
АТО	– Антитерористична операція на сході України
Велика Британія	– Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії
ВРУ	– Верховна Рада України
ЄДРСР	– Єдиний державний реєстр судових рішень
ЄКПЛ	– Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини)
ЄРДР	– Єдиний реєстр досудових розслідувань
ЄС	– Європейський Союз
ЄСПЛ	– Європейський суд з прав людини
ЗМІ	– засоби масової інформації
КК України	– Кримінальний кодекс України
КК УРСР 1960 р.	– Кримінальний кодекс Української Радянської Соціалістичної Республіки 1960 року
КПК України	– Кримінальний процесуальний кодекс України
КСУ	– Конституційний Суд України
КУпАП	– Кодекс України про адміністративні правопорушення
МВС України	– Міністерство внутрішніх справ України
НАЗК	– Національне агентство з питань запобігання корупції
НБУ	– Національний банк України
НСЖУ	– Національна спілка журналістів України
ОЕСР	– Організація економічного співробітництва та розвитку
ООС	– операція Об'єднаних сил
ООН	– Організація Об'єднаних Націй
ПК України	– Податковий кодекс України
РЄ	– Рада Європи
РДА	– районна державна адміністрація
РНОКПП	– реєстраційний номер облікової картки платника податків

РФ	– Російська Федерація, країна-агресор
СК України	– Сімейний кодекс України
США	– Сполучені Штати Америки
ТЦК та СП	– територіальний центр комплектування та соціальної підтримки
УРСР	– Українська Радянська Соціалістична Республіка
ФОП	– фізична особа – підприємець
ФРН	– Федеративна Республіка Німеччина
ЦК України	– Цивільний кодекс України

«Живи непомітно»

Епікур

Передмова

Пропонована монографія присвячена важливій та водночас недостатньо дослідженій у національній кримінології проблемі – порушенню недоторканності приватного життя. Актуальність цієї теми зумовлена глобальними викликами сучасності, такими як стрімка цифровізація суспільства й розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, які значно збільшили обсяги персональних даних, що обробляються органами державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами й організаціями, і створили нові ризики для права на приватність. До того ж із кожним роком дедалі більше аспектів повсякденного життя переносяться в кіберпростір, що створює додаткові виклики для захисту недоторканності приватного життя. Інтернет, соціальні мережі, мобільні додатки й хмарні сервіси стали основними платформами для обміну інформацією, особистими повідомленнями й мультимедійними даними, а цифрові пристрої, такі як комп'ютери та смартфони, перетворилися на сховища величезного обсягу конфіденційної інформації: особистих файлів, фотографій, відео, фінансових і медичних даних тощо. Це, на жаль, відкриває нові можливості для несанкціонованого доступу до такої інформації з боку зловмисників.

Проблема порушення недоторканності приватного життя є багатогранною. Вона охоплює широкий спектр протиправних дій – від незаконного збору й використання конфіденційної інформації до вимагань, кібершахрайства і незаконного стеження. Така багатовимірність зумовлює потребу в комплексному підході до її вивчення, який поєднує кримінологічний, правовий, соціологічний та віктимологічний аспекти. Саме такий підхід реалізовано в монографії Євгенії Володимирівни Полях.

У першому розділі цієї праці висвітлено теоретико-методологічні засади проведеного дослідження. Авторка розкриває зміст і генезис права особи на недоторканність приватного життя, аналізує особливості його закріплення на національному й міжнародному рівнях, а також визначає сучасне місце цього права в системі прав людини. Значна увага приділяється аналізу законодавчої

бази, яка забезпечує охорону та захист приватного життя в Україні, й огляду основних праць українських і зарубіжних науковців, які досліджували різні аспекти охорони приватного життя.

У другому розділі здійснено кримінологічний аналіз порушення недоторканності приватного життя. На основі офіційної статистики авторка визначає такі кримінологічно значущі показники, як рівень, структура, динаміка, коефіцієнти, географія кримінально-караного порушення недоторканності приватного життя, а також надає типізований «портрет» осіб, які вчиняють такі правопорушення, та їх класифікацію. У межах цього розділу велика увага приділена аналізу соціальних наслідків явища й дослідженню проблеми його латентності. Так, авторка на підставі результатів двох власних соціологічних опитувань доводить високий рівень латентності порушень недоторканності приватного життя в Україні. Завершує розділ аналіз детермінаційного комплексу досліджуваного злочинного явища, у якому виокремлено такі групи чинників: соціально-економічні, соціально-політичні (правові), соціально-культурні, віктимологічні, а також ті, що пов'язані з цифровізацією суспільних відносин; недостатнім захистом інформації; роботою правоохоронних органів.

У третьому, завершальному, розділі монографії авторка визначає стратегічні напрями розвитку державної політики у сфері запобігання порушенню недоторканності приватного життя, спираючись на міжнародний досвід і найкращі закордонні практики. На основі глибокого аналізу емпіричних даних, судової практики й результатів соціологічних опитувань дослідниця розробила систему загальносоціальних і спеціально-кримінологічних заходів запобігання порушенням недоторканності приватного життя.

Монографія стане корисною як для науковців і викладачів, так і для практиків у сфері права, працівників судових та правоохоронних органів, законодавців і всіх, хто прагне глибше зрозуміти сучасні виклики у сфері захисту прав людини. Це дослідження сприятиме формуванню нових підходів до вирішення однієї з найактуальніших проблем сьогодення – забезпечення права на недоторканність приватного життя в умовах цифрового суспільства.

Як науковий редактор відзначаю високий дослідницький рівень цієї праці, її новизну й актуальність. Монографія Полях Євгенії Володимирівни є яскравим прикладом ґрунтовного кримінологічного дослідження, що поглиблює розуміння сучасної проблематики порушення недоторканності приватного життя. Упевнений, що ця праця знайде відгук у наукових колах і стане джерелом нових ідей для подальших досліджень.

*З найкращими побажаннями,
кандидат юридичних наук
Олег Володимирович Новіков*

Наукове видання

Полях Євгенія Володимирівна

**ПОРУШЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ
ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ:
КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ТА ЗАПОБІГАННЯ**

Монографія

Видається в авторській редакції

Коректор *М. А. Ковальчук*

Редактор бібліографічних посилань і списку використаних джерел

П. О. Білоус

Підписано до друку 09.07.2025. Формат 60×84/16.

Ум. друк. арк. 21,5. Обл.-вид. арк. 15. Тираж 200 пр. Зам. № 362

ТОВ «Видавничий дім «Право»,

вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна

Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна

Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20, (063) 254-50-84

Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>

Е-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua

Е-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт»,

вул. Весніна, 12, Харків, 61023, Україна

Тел. (057) 717-25-44

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5748 від 06.11.2017

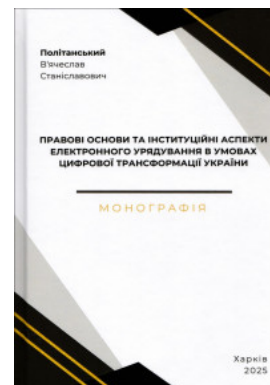
Книги, які можуть вас зацікавити

Інформаційне право
України. Підручник

Національна правова
парадигма на
сучасному етапі

Правові основи та
інституційні аспекти
електронного
урядування в умовах
цифрової
трансформації України

Кримінально-правова
охорона адвокатської
діяльності в Україні

Проблеми становлення
та розвитку системи
військових судів в
Україні

Кримінальна
відповідальність за
створення злочинної
організації чи злочинної
спільноти та участь у
них: проблеми теорії і
практики

Перейти до галузі права
Кримінальне право та процес

Перейти на сайт →